

2018 metais minėjome Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį. Šventinės kalbos, sveikinimai, paminklų atidengimas, apdovanojimų įteikimas. Lietuvos miškininkai šiais ir ateinančiais metais turbūt minės savo šimtametės istorijos pabaigą.

Istorija

Senovėje beveik visa dabartinė Lietuvos teritorija buvo apaugusi miškais. Plintant žemdirbystei, kertant medžius, miškų plotai pradėjo mažėti. Pirmojo tūkstantmečio pabaigoje miškai buvo užėmę apie 2/3 teritorijos. Vyravo plačialapių medžių rūšys. XI a. – XIII a. miškai jau dengė 55 % Lietuvos teritorijos, vėliau miškų plotai mažėjo.

Pirmieji rašytiniai dokumentai apie valstybės rūpinimąsi miškais siekia XVI a. Miškų nuosavybės apsaugos klausimai buvo reglamentuoti Pirmajame (1529 m.) ir vėlesniuose Lietuvos Statutuose. 1557 m. Valakų reformos įstatymu žemės ūkiui netinkami plotai buvo paliekami apaugti miškais. 1559 m. aprašytos didžiojo kunigaikščio girios ir žvėrių perėjos, 1636–1641 m. pertvarkytas miškų ūkis (girių ordinacija). 1567 m. išleistas Girininkų įstatymas.

Lietuvai 1795–1915 m. esant Rusijos imperijos valdžioje miškai buvo alinami didelių netvarkingų kirtimų. Dideli miškų plotai buvo verčiami kitomis naudmenomis. 1914 m. dabartinėje Lietuvos teritorijoje buvo 1175,0 tūkst. ha miškų. 1915–1918 m. Vokietijos okupacijos metais miškų prie kelių, upių plynai buvo iškiršta 26,5 tūkst. ha, pasirinktinai – 38,5 tūkst. ha. Iškirstos medienos tūris apie 11,7 mln. m³, t. y. daugiau kaip 6 metų kirtimo norma. Kertama buvo patogiose išvežti vietose prie kelių, upių, net ir nesubrendę medynai. 1918–1940 m. Lietuvos miškų plotai sumažėjo apie 1,5 %. Dėl Antrojo pasaulinio karo ir okupacijos padarinių Lietuvos miškingumas šalies dabartinėje teritorijoje buvo mažiausias, apie 20 %. Vėliau jis intensyviai didėjo. 1996–2005 m. kasmet buvo iškertama po 4,9–6,5 mln. m³ medienos. 2006 m. miškų žemės plotas buvo 2121 tūkst. ha, miškingumas – 32,5 %, miškų plotas, tenkantis vienam gyventojui – 0,62 ha.

1918 m. vasario mėn. 16 d. paskelbus Lietuvos Valstybės atkūrimą, buvo sudaryta laikinoji Lietuvos Vyriausybė, įkurtos ministerijos ir 1918 m. lapkričio mėn. 17 d. prie Žemės ūkio ir valstybės turtų ministerijos buvo įkurtas Miškų skyrius, o gruodžio 5 d. skyrius pavadintas Miškų departamentu. Tą pačią dieną buvo išleistas „Laikinosios vyriausybės miškų naikinimui sustabdyti įsakymas“. 1919 m. liepos 26 d. paskelbtas „Įsakymas apie privačių miškų valstybės priežiūrą“. 1920 m. rugpjūčio 18 d. Steigiamasis Seimas išleido „Žemės reformos įvedamąjį įstatymą miškams, pelkėms, vandenims ir privilegijuotai įgytoms žemėms nusavinti“, o spalio 22 d. buvo paskelbtas Žemės ūkio ir valstybės turtų ministerijos įsakymas „Miškų perėmimo klausimu“. Nenagrinėsiu priimtų įstatymų svarbos tuometei jaunai Lietuvos valstybei. Pabandyčiau trumpai įvertinti kas nuveikta miškininkystės labui Zarasų krašte per visą šimtą metų.

1920 m. Zarasuose buvo įsteigta Ežerėnų (vėliau Zarasų) urėdija. Urėdijos trumpa charakteristika pateikiama „Mūsų girių“ (1939m.Nr.3) straipsnyje „Zarasų urėdijos miškai ir jų želdymas“. Straipsnyje teigiama, kad urėdijos plotas 19628 ha, iš kurių miško plotas 17478 ha ir ne miško plotai (dirvos vandenys, pievos, keliai) - 2150 ha. Miškai suskirstyti į 7 girininkijas ir 43 eiguvas. Pagal 1934 m. duomenis, Lietuvos miškingumas buvo 16%, o Zarasų apskrities tik 14%.

Per šimtmetį keitėsi urėdijos pavadinimai, pavaldumas. Paskutinis pakeitimas – 1990 m. birželio 29 d. Miškų ministerijos įsakymu Nr. 57 Zarasų miškų ūkis pavadintas Zarasų miškų urėdija. Kas pasikeitė per visą urėdijos gyvavimo laikotarpį? Taip, keitėsi darbuotojai, viena miškininkų karta keitė kitą. Taip, keitėsi miškai, augo teritorijos miškingumas, šiuo metu Lietuvos vidurkis -33,3%, tuo tarpu Zarasų jau- 37,2%. Ir tai visų laikų, visų

Lietuvos miškininkų, visų Lietuvos piliečių nuopelnas, kad miškų gausėjo. Tai ne riba, įveisiant naujus miškų plotus, vykdant ažuolynų atkūrimo programą, Lietuvos turtas tik didės, jeigu.....

Tačiau toks atsakingas visų kartų miškininkų darbas gausinant Lietuvos turtą, saugant nuo gaisrų, vagysčių, operatyviai tvarkant stichinių nelaimių pažeistus medynus, puikus bendravimas su jaunimu, rūpinimasis, kad miškai teiktų ir didžiulę naudą žmonijai (pažintiniai takai, atokvėpio ir poilsio vietos, atmintinų vietų įamžinimas, partizanų žeminių atstatymas) skersai gerklę lindo tiems, kurie mato tik vienadienę naudą iš medienos, kurią norėtų įsigyti už priimtina kainą ir iš vieno tiekėjo (taip arba panašiai kalbėjo didžiųjų medienos perdirbėjų atstovas).

Visos kalbos viešojoje erdvėje, apie miškų sistemos reorganizavimą (sudarkymą) prasidėjo, kai urėdijų steigėjo funkcijas perėmė Generalinė miškų urėdija (GMU). Tuomet užtruko "karvė" penėjusi nemažą dalį didžiųjų medienos perdirbėjų valstybės lėšomis (kai už pateiktą medieną urėdijoms įsiskolinimas siekė milijonus litų). Kai kurios įmonės bankrutuodavo „nusinešdamos“ ir valstybės lėšas, kitos minėtas lėšas naudojo kaip savo: gamybos plėtrai. Tik sutvarkius atsiskaitymo terminus, teismams pradėjus išieškoti skolas ir delspinigius prasidėjo nepasitenkinimas. Miškų sistemos išdraskymui teikiami įvairūs siūlymai per visas LRS kadencijas. Prisiminkime LRS pirmininkui Arūnui Valinskui už paramą (anot spaudoje buvusio interviu) siūlomas atlygis su daug nulių (tarp kitko kas gali paneigti, kad tie nuliai pabaigė kelionę 2017 metais, Urėdijų stambinimas, „Visuomio“ kūrimas, užsakomieji straipsniai- viskas buvo nukreipta, kad sugriauti puikiai veikiančią struktūrą.

Iškreipta viešoji nuomonė yra lyg padirbti pinigai: ji reikalinga kaltiems žmonėms atitinkamai paveikti sąžininguosius, kad pastarieji, nė nesuvokdami ką darantys, įteisintų pirmųjų nusikaltimus“, – sakė Josephas-Marie de Maistre'as, prancūzų mąstytojas, politikas ir diplomatas, vienas įtakingiausių XVIII a. pabaigos konservatyvizmo ideologų.

Nuo 1995 m. iki 2011 m. urėdijoms didinami mokesčiai bene 16 kartų (mokesčiai sumokami į valstybės biudžetą- didžiausi tarp ES šalių ir sudaro daugiau nei 40% nuo pajamų) . Net ir mokėdami tokius mokesčius ekonominių krizių metu išgyvenome, sumažinome sąnaudas tiek kiek galima nepakenkiant mūsų miškams ir krizės metu įvykdėme nustatytas užduotis, nedidindami kirtimų apimčių. Po krizės atlikome ir tuos darbus, kuriems reikia didžiausių sąnaudų. Tai ir vėl nepatiko tiems, kurie drumstame valstybės vandenyje ieško galimybės prisigrobti. Siūlymai urėdijų skaičių mažinti iki 26, 9, vienos (kad būtų lengviau nusipirkti medienos). Kai dabar referendumu teikiamas siūlymas dėl LRS narių skaičiaus, labiausiai priešinasi, tie, kurie balsavo už urėdijų sunaikinimą (nes teigiama, kad seime bus lengviau prastumti sprendimus naudingus atskiroms grupėms).

Taigi, kaip viskas prasidėjo po LRS 2016 m. rinkimų:

2017-01-10 9:00val. Aplinkos ministras susitinka su asociacijos "Lietuvos mediena" atstovais

17:35val. Viename tinklalapyje pasirodo straipsnis, užsipuolantis urėdijas: "Užteks žaisti. Šiems ponams laikas pasakyti gana. Buvo duotas startas miškininkų bendruomenės juodinimui.

2017-01-11 prezidentūra išplatino pranešimą apie būtinybę „reformuoti“ miškų sistemą.

2017-01-12 8:30val. aplinkos ministras pristato "reformos" viziją Seimo frakcijoje.

Tuo metu vyksta brangiai kainuojanti šmeižto kompanija, kai kuriose žiniasklaidos, soc. tinklų priemonėse.

Kai tuometinio aplinkos viceministro paklausiau, kada pasibaigs AM užsakymai žiniasklaidai, jis paaiškino, kad pirkimai ir sutartys buvo sudarytos iki jam pradėdant dirbti.

Visą laikotarpį iki liepos 11d. balsavimo miškininkai bandė atkreipti dėmesį įvairiomis akcijomis (siūlymais atlikti ekonominę sistemą sugriovimo vertinimą, mitingais, kuriuos nedrįso parodyti nei viena telestudija, neišskiriant ir valstybinę.

Tinklapis „Alfa“ ir kita žiniasklaida rašė:

„Prieš išvykdamas į JAV, Seimo pirmininkas V. Pranckietis pažadėjo, kad urėdijų reformos svarstymą atidės iki rudens, tačiau antradienį Seime vykusiame posėdyje gynėsi, kad pažadų nebuvo, o urėdijų klausimas gali būti svarstomas rudenį tik dėl procedūrinių dalykų.

„Jūs išgirdote interpretacijas iš žiniasklaidos, aiškiai tada pasakiau prie mitingo <...>, kad šis klausimas gali būti svarstomas rudenį sesijoje dėl procedūrinių dalykų. Jeigu procedūrinius dalykus mes susitvarkome dabar, tai nėra reikalo jo atidėti iki rudens“, – gynėsi V. Pranckietis.“

Todėl Seimo pirmininkas pasielgė paprasčiau „Tautos“, išrinktas atstovas LRS pareiškė :

Galutinis balsavimas vyks po pietų, nes pasiūlyta įstatymą dėl urėdijų reformos priimti ypatingos skubos tvarka. Seimo Socialdemokratų partijos frakcijos narys Juozas Olekas apkaltino koalicijos partnerius „valstiečius“ ir opozicijos atstovus konservatorius prekyba poveikiu. „Šiandien mes matome kitą dalyką – vos ne oficialią prekybą poveikiu. Aš girdėjau, kad vienos frakcijos vadovas pažadėjo: jeigu jūs paremsite tą įstatymo projektą, mes paremsime šitą įstatymo projektą, jeigu jūs paremsite tą projektą, tai mes paremsime šitą“, – antradienį Seime svarstant Miškų įstatymo pataisas pareiškė J.Olekas. Antradienį Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) lyderis Ramūnas Karbauskis, premjeras Saulius Skvernelis ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų lyderis Gabrielius Landsbergis pasirašė susitarimą dėl opozicinių konservatorių palaikymo urėdijų reformai mainais į paramą mažesniai pridėtinės vertės mokesčiui (PVM) už šildymą. PVM lengvatos šildymui siekia konservatoriai

Mes užsakome įvairius STT tyrimus ir kitus dalykus apie prekybą poveikiu. Tai kas čia vyksta Seime? Tai toks pat atviras turgus“

Konstitucinio Teismo (KT) paskelbtas nutarimas, kad Seime 2017 metų liepą priimtos Miškų įstatymo pataisos, įteisinusios urėdijų pertvarką, prieštarauja Konstitucijai, sulaukė įvairių komentarų.

Primename, jog KT nepateisino skubos tvarkos, kuria pataisos buvo priimtos, nes ji gali būti naudojama tik išskirtiniais konstituciškai pagrįstais atvejais, iškilus grėsmei valstybės ar visuomenės saugumui.

Šiuo atveju dėl Miškų įstatymo pataisų priėmimo ypatingos skubos tvarka Seimo Teisės departamentas negalėjo įvertinti visų projekto nuostatų ir gautų Seimo narių pasiūlymų, o ir pataisos buvo priimtos iš esmės pakeičiant projektą – papildant jį naujomis nuostatomis, paimtomis iš kito urėdijų pertvarką numatančio įstatymo projekto, taip išvengiant pastarojo projekto svarstymo Seime.

Dažnam kyla klausimas: kas dabar bus – koks likimas laukia Miškų reformos?

Jeigu buvusios urėdijos grėsė nacionaliniam saugumui, tai įvertinus Konstitucinio Teismo nutarimą Seimo pirmininkas turėjo atsistatydinti tą pačią dieną.

Na, o miškininkai tikrai stotų ginti savo Valstybę nepaisydami išdavikiškų valdžios ponų veiksmų, nes jie gintų savo Tėvynę, o ne parsidavėlius.